

4th Salzburg Conference for Young Analytic Philosophy. SOPhiA 2013
12–14 wrzesień 2013, Salzburg (Austria)
Sprawozdanie z konferencji.

Cykliczna konferencja zorganizowana przez Wydział Filozofii Uniwersytetu w Salzburgu zgromadziła po raz czwarty młodych filozofów związanych z tradycją analityczną. Adresatami konferencji byli przede wszystkim doktoranci, choć nie zabrakło również uczestników studiów niższego stopnia. Tematyka wystąpień, zgodnie z zamysłem organizatorów, była bardzo zróżnicowana. Ograniczenie dotyczyło natomiast metody. Prezentowane zagadnienia miały się wyróżniać przede wszystkim podejściem analitycznym, czyli rzetelną argumentacją oraz jasnością i precyzją sformułowań. W ten sposób organizatorzy chcieli oddać hołd pionierom tradycji, której rozwój wiąże się z działalnością Koła Wiedeńskiego. Nie bez powodu za motto konferencji wybrano cytaty z *Logicznej struktury świata* Rudolfa Carnapa:

Nowy sposób filozofowania powstaje w bliższej styczności ze sposobem uprawiania nauk szczegółowych, zwłaszcza matematyki i fizyki. W rezultacie, uprawiając filozofię, dąży się do ściślej i odpowiedzialnej postawy naukowca, podczas gdy tradycyjne zachowanie filozofa bardziej przypomina poetę. Ta nowa postawa zmienia nie tylko sposób myślenia, ale również sposób formułowania zadań. Jednostka nie podejmuje się już wzniesienia całego gmachu filozofii w jednym zamachyście. Raczej każdy pracuje w określonym miejscu w obrębie zjednoczonej nauki.¹

W konferencji udział zapowiedziało około 120 uczestników z kilkunastu państw z całego świata, z czego aż 75 z referatami. Wśród tych ostatnich znalazło się siedmioro uczestników z Polski (czworo z Uniwersytetu Warszawskiego i troje z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego). Prelegenci swoje wystąpienia mogli wygłosić zarówno w języku angielskim, jak i niemieckim – przeważał jednak ten pierwszy.

Obrady odbywały się w następujących sekcjach: etyka i filozofia polityki, filozofia nauki, filozofia religii, filozofia języka, filozofia umysłu, epistemologia, logika i filozofia matematyki, historia logiki i teoria argumentacji. Jednak najwięcej referatów, wbrew oczekiwaniom, dotyczyło metafizyki i ontologii. Taki stan rzeczy wydaje się potwierdzać opinię, że pomimo ogólnego anty-metafizycznego nastawienia tradycji analitycznej, od lat 1960. wzrasta zainteresowanie filozofów analitycznych zagadnieniami istnienia faktycznego i możliwego. Kolejna tendencja panująca we współczesnej filozofii – wykorzystanie na szeroką skalę narzędzi matematycznych – znalazła wyraz w odrębnych warsztatach, otwierających konferencję. Większość prowadzących te warsztaty to pracownicy Munich Center for Mathematical Philosophy, założonego w 2010 roku i kierowanego przez Hannesa Leitgeb. Centrum to stanowi jeden z naj-

¹ R. Carnap, *Logiczna struktura świata*, tłum. Paweł Kawalec, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2011, s. 10-11.

ważniejszych współczesnych ośrodków filozoficznych w Europie.

Każdego dnia odbywały się wykłady plenarne znanych filozofów. Simon M. Huttegger (University of California) mówił o wpływie racjonalnych zasad na proces poznania oraz uczenia się, które wskazują działania skuteczniej prowadzące do nowych danych lub do nowej wiedzy. Catarina Dutilh-Novaes (University of Groningen) wykład poświęciła tematowi fenomenowi kulturowego polegającego na tym, że rozumowania dedukcyjne w zasadzie nie powstają w wyniku rozwoju osobniczego, lecz gatunkowego. Martin Kusch (University of Vienna) scharakteryzował panujący obecnie pluralizm w nauce, natomiast Ole T. Hjortland (Munich Center for Mathematical Philosophy) wyjaśniał, na czym polega wykorzystanie teorii dowodu do uprawomocnienia zasad wnioskowania wyższego rzędu. Sednem konferencji były jednak wystąpienia studenckie. Poniżej przedstawimy kilka wybranych z różnych sekcji.

Andreas Mueller (University of Frankfurt) w sekcji epistemologii wygłosił referat pt. *Knowledge and Practical Reasoning*, w którym argumentował przeciwko tradycyjnemu ujęciu tezy o normatywnej roli wiedzy w rozumowaniu praktycznym, zgodnie z którym p należy traktować jako przesłankę działania wtedy i tylko wtedy, gdy wiadomo, że p . Zdaniem Muellera, nie można przyjąć takiej tezy, gdyż niektóre normy nie dają się ująć w postaci prostych równoważności. Zaproponował więc rozróżnienie między

epistemicznymi normami praktycznego rozumowania a epistemicznymi warunkami racjonalności w działaniu. W odniesieniu do tych pierwszych uzasadniał, że wiedza jest normatywnym wzorcem dla rozumowania praktycznego, gdyż celem rozumowania praktycznego jest zaplanowanie efektywnego działania, a wiedza jest najlepszym stanem epistemicznym do realizacji tego celu.

Matteo Pascucci (Università di Verona) w sekcji logiki i filozofii matematyki wygłosił wykład pt. *A System of Temporal Logic with Operators of Contingency*. Zaprezentował w nim system logiki temporalnej S , będący rozwinięciem idei Claudio Pizzi'ego. S zawiera funktory przeszłej i przyszłej kontyngencji oraz stałą zdaniową C , rozumianą w ten sposób, że C jest zdaniem przygodnym zarówno w przeszłości, jak i w przyszłości. W języku logiki S można zdefiniować zwykły funktor konieczności (przeszłej i przyszłej). S jest wyposażony w adekwatny model (tzn. S jest poprawny i pełny względem tego modelu), będący strukturą punktową z określoną relacją czasowego następstwa.

Stefan Leber (Universität Zürich), w referacie pt. *Reasoning and the Normative (In)Significance of Desires* (sekcja etyki i filozofii politycznej) podjął się obrony teorii rozumowania praktycznego opartej na kategorii pragnienia. Przeciwko tego rodzaju teoriom wysuwany jest często argument, nazywany przez Lebera „argumentem z nierealistycznego rozumowania praktycznego” (*unrealistic practical deliberation*), zgodnie z którym roz-

ważane teorie dają nieprawdopodobne wyjaśnienie przebiegu rozumowania praktycznego. Leber odiera ten argument jako wadliwy, twierdząc, że opiera się on na fałszywym założeniu, że pragnienia powinny być świadomie rozważone, by mogły być normatywne istotne.

Sebastian Kletzl (University of Vienna), w referacie *Testimony and Instruments* (sekcja epistemologii) wyszczególnił analogie pomiędzy świadectwem i narzędziem jako źródłami wiedzy. Zarówno pierwsze, jak i drugie, należą do społecznych źródeł wiedzy, to znaczy takich których efektywność zależy od bezpośredniego wpływu innych podmiotów (*agents*). Według Kletzla, rolę tych podmiotów dobrze tłumaczą wprowadzone przez Sanforda Goldberga kategorie *epistemicznego przenoszenia odpowiedzialności* oraz *epistemicznej winy*. W rozważanych przez Kletzla przypadkach – świadectwa i narzędzia – odpowiedzialność za błąd (epistemiczną winę) można przenieść odpowiednio na świadka i twórcę narzędzia.

Marco Simionato (Università Ca' Foscari di Venezia) w wykładzie *Might There Be an Empty World?* (sekcja metafizyki i ontologii) przedstawił autorski argument za metafizycznym nihilizmem, nieodwołujący się do Baldwina *argumentu z odejmowania* (*subtraction argument*). Argument Simionato, określony jako *meontologiczny*, ma uzasadniać tezę, że mógłby istnieć pusty świat, to znaczy taki świat możliwy, w którym nie istniałby żaden przedmiot konkretny, opierając

się na następujących przesłankach: (1) słowo „nic” ma charakter rzeczownikowy, (2) istnieje całość zawierająca każdy istniejący byt, (3) koniecznie prawdziwe jest zdanie „Dla każdego x , x jest identyczne z samym sobą wtedy i tylko wtedy, gdy x różni się od tego, co nim nie jest”, (4) dla każdego x , x istnieje wtedy i tylko wtedy, gdy x jest identyczne z samym sobą.

Podsumowując, idea przyświecająca organizatorom SOPhia 2013 przypomina o roli, jaką dla rozwoju filozofii w XX wieku odegrała tradycja analityczna. Chęć przypomnienia jej najważniejszych osiągnięć (poprzez badania historyczne), oraz kontynuacji (poprzez twórcze rozwinięcie pomysłów) stanowi ważny element utrwalania jedności pomiędzy młodymi adeptami filozofii, a autorami uznanymi za klasyków analitycznego rozumowania. Ukształtowana czteroletnią tradycją konferencja w Salzburgu, biorąc pod uwagę duże zainteresowanie wyrażone liczbą uczestników, ma szansę zaistnieć na dłużej na mapie ważnych wydarzeń naukowych, których adresatami są doktoranci filozofii. Nie bez znaczenia będzie tu z pewnością niezwykle przyjazna atmosfera, jaką współtworzyli organizatorzy, i uczestnicy SOPhii – merytoryczna krytyka nie była tu pozbawiona życzliwości, a dyskusje zainspirowane problemami podejmowanymi w wystąpieniach, kontynuowane były także w mniej oficjalnych okolicznościach.

Anna Karczewska
Rafał Wodzis